

WYRYCKIE WIEŚCI

KWARTALNIK KULTURALNO – SPOŁECZNY

WYRYCKIE WIEŚCI

Kultura

JUBILEUSZ 5-LECIA

Stowarzyszenia Aktywności Obywatelskiej „Koalicja Kulturalna” w Wyrkach

Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej Koalicja Kulturalna z Wyrk powstało w odpowiedzi na potrzeby wielu młodych mieszkańców Wyrk. Młodych, czyli tych, którzy zdecydowali się pozostać tutaj i zamieszkać wraz z rodzinami, a w perspektywie czasu podejmować takie inicjatywy, które służyć będą przede wszystkim ich integracji, a w konsekwencji rozwojowi miejscowości i mieszkańców.

Stowarzyszenie zrzeszyło mieszkańców i sympatyków Wyrk, znajomych i przyjaciół, chcących robić coś wspólnie dla siebie i dla innych. Wszelkie działania Stowarzyszenia opierały i opierają się na społecznej pracy ich członków, bowiem żaden z członków nie pobiera wynagrodzenia za swoją pracę.

Od początku istnienia prezesem Stowarzyszenia jest Mirosław Torbicz, wiceprezesem Marek Niedzielak, prezydium zarządu stanowią także panie: Anna Filipek, Iwona Buska i Elżbieta Jasionowicz. Stowarzyszenie liczy ponad 20 członków zwykłych, zawsze chętnych do współpracy wtedy, gdy zaistnieje taka potrzeba.

Istnienie Stowarzyszenia udowodniło jak wiele można zdziałać kiedy kilka osób połączy wspólny cel.

Już w kilka miesięcy po zarejestrowaniu Stowarzyszenie rozpoczęło realizowanie projektów dofinansowanych z różnych źródeł.

Pierwszym, i bodaj jednym z najważniejszych i najtrudniejszych, był projekt pt. „Wyrki – Śladem zapomnianych pieśni” dzięki któremu wydana została książka pod tym samym tytułem oraz rozbudowana została strona internetowa wyrki.com.pl a zespół śpiewaczy Swańki z Wyrk wyposażony został o tradycyjne koszule Iniane z ręcznie tkanymi pereborami. Działanie to możliwe było do realizacji dzięki dofinansowaniu uzyskanemu z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2014. Realizacja projektu zakończyła się pełnym powodzeniem, i o Wyrkach powstała już druga książka.

Rok później do Fundacji Funduszu Rozwoju Ziemi Biłgorajskiej złożono wniosek o dofinansowanie działania pt. „Wokół wyrckich pieśni”, w konsekwencji czego

zespół śpiewaczy Swańki z Wyrk wydał swoją pierwszą płytę.

W roku 2015 i 2016 Stowarzyszenie realizowało projekty adresowane do młodzieży pt. „Spójrz przed siebie” oraz „Śladem przydrożnych krzyży i kapliczek” dofinansowanych z Polsko Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu Równać Szanse.

Efektom tych działań były wystawy, wydrukowane kalendarze i wiele innych drobnych sukcesów. Niemalże każdego roku Stowarzyszenie aplikuje o środki zewnętrzne niezbędne do realizacji swoich zadań, jednak nie zawsze z powodzeniem.

Jednym z głównych celów powołania Stowarzyszenia była potrzeba kultywowania i promowania dziedzictwa kulturowego miejscowości, co miało bezpośredni związek z funkcjonowaniem zespołu śpiewaczego **Swańki z Wyrk**. Dziś śmiało można przyznać, że nie byłoby Swaniek bez Koalicji Kulturalnej, ani Koalicji Kulturalnej bez Swaniek. Zespół stał się wizytówką już nie tylko Wyrk, ale także powiatu i województwa. Jest znany i rozpoznawalny ze względu na swój nietuzinkowy repertuar zebrany w książce pt. „Śladem zapomnianych pieśni”.

Zespół angażuje się również w wydarzenia promujące tradycyjną kuchnię Polesia – dwukrotnie został nagrodzony na Festiwalu Kresowych Smaków i Talentów, brał udział w warsztatach kulinarnych w ramach projektu „Akademia smaku ziemi włodawskiej, zamojskiej i łukowskiej” gdzie w publikacji pt. „Akademia smaku ziemi włodawskiej i chełmskiej” umieszczony został wyrucki przepis na tradycyjne placki marchwianki. Przygotowywał w 2017 roku wieniec dożynkowy oraz stoisko reprezentacyjne dla naszej gminy. Działań jakie podejmowały panie z zespołu Swańki, jednocześnie członkinie Stowarzyszenia jest bardzo wiele i nie sposób opisać ich wszystkich.

Rozpoznawalnym produktem działalności Stowarzyszenia stało się wydarzenie pod nazwą **Poleski Festiwal Anielski**, który od początku swojego istnienia organizowany był z Parafią Rzymskokatolicką w Lubieniu, a który angażował dzieci i dorosłych uczestników do odkrywania wartości jakie w życie człowieka wnoszą Aniołowie – Boży posłańcy.

Przełomowym momentem w działalności Stowarzyszenia była decyzja o rejestracji tytułu prasowego pt. „**Wyruckie Wieści**”, decyzja poprzedzona licznymi rozmowami dotyczącymi powołania zespołu redakcyjnego. Tak więc od lipca 2015 Stowarzyszenie zostało wydawcą kwartalnika kulturalno – społecznego, którego nakład rozdysponowywany jest bezpłatnie wśród mieszkańców gminy, a na którego środki finansowe pozyskiwane są od różnych sponsorów. Praca zespołu redakcyjnego jest pracą czysto społeczną, nikt z członków redakcji nie czerpie ze swej pracy korzyści materialnych.

W przeciągu pięciu lat swojego istnienia Stowarzyszenie nawiązywało współpracę z wieloma instytucjami m.in. **Zakładem Karnym we Włodawie** przy pracach związanych z czyszczeniem cmentarza prawosławnego w Wyruckach Adampol, z **Poradnią Psychologiczną – Pedagogiczną we Włodawie** w realizacji projektów **Równać Szanse**, z **Muzeum – Zespołem Synagogałnym we Włodawie** w organizowanych przez Muzeum wydarzeniach kulturalnych, z **Gminną Biblioteką Publiczną w Wyruckach** w organizacji wydarzeń takich jak „Noc z Andersenem”, „Dobry wieczór z ...”, **Zespołem Szkół w Wyruckach** w organizacji koncertu związanego z promocją pierwszej płyty zespołu Swańki oraz z wieloma innymi instytucjami z którymi nie zawarto oficjalnego porozumienia o współpracy.

Zawsze na zewnątrz Stowarzyszenie reprezentuje prezes i wiceprezes bądź inny członek Zarządu. Członkowie Stowarzyszenia doksztalają się biorąc udział w różnych szkoleniach adresowanych do organizacji pozarządowych. Korzystają ze spotkań konsultacyjnych i doradczych związanych z planowaniem rozwoju tej organizacji.

Dużym sukcesem jest również włączenie się prezesa Stowarzyszenia Mirosława Torbicza w utworzenie **Powiatowej Rady Pożytku Publicznego**, który w lipcu bieżącego roku został oficjalnie powołany przez Starostę Powiatu Włodawskiego na członka tejże Rady.

Pięciolecie istnienia Stowarzyszenia to okazja by zwracać uwagę na zaangażowanie wielu osób poświęcających swój czas na pracę dla innych. Pracę, która nie przynosi żadnych korzyści materialnych, ale daje o wiele bardziej cenną satysfakcję własną z czynienia tego co dobre i co służy innym.

Jako członkowie Stowarzyszenia życzymy sobie, by nasz zapał i entuzjazm do pracy dla drugiego człowieka nigdy nie ustał i by zawsze służył odkrywaniu tego co dobre i piękne.

29

września

A 29 września zapraszamy do Gminnej Biblioteki Publicznej na uroczyste obchody JUBILEUSZU 5-LECIA Stowarzyszenia Aktywności Obywatelskiej „Koalicja Kulturalna” w Wyruckach w ramach którego zaprezentujemy nasze osiągnięcia a także grupy sportowe i taneczne z okolicznych gmin oraz o swojej działalności opowie sołtys sołectwa Borsuk w gminie Mircze oraz Prezes Stowarzyszenia Na Rzecz Rozwoju Wsi Borsuk, który 11 czerwca br. w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej odebrał nagrodę w konkursie "Sołtys Roku 2017".

Zarząd i członkowie Stowarzyszenia
Aktywności Obywatelskiej
Koalicja Kulturalna w Wyruckach

Cudze chwalicie

Perła ukryta w perłopławie - ADAMPOL

Najbardziej wysuniętą na południe miejscowością naszej gminy jest malownicza Suchawa o której pisaliśmy w poprzednim numerze naszego czasopisma. Dziś podążamy ku północy, wzdłuż drogi powiatowej wiodącej do drogi krajowej nr 82, a przecinając ją do drogi wojewódzkiej nr 817 w kierunku Adampola.

Adampol jest tą miejscowością, która powinna stać się wizytówką nie tylko naszej gminy, ale także powiatu i województwa. Tymczasem jest niczym perła ukryta w perłopławie, bowiem niewielu wie jak wielkie dziedzictwo historyczne kryje się na ziemiach tej miejscowości.

Adampol na początku XVII wieku należał do gminy żydowskiej we Włodawie. Folwark Adampol, zwany także Potok, położony był na północ od miejsca później powstałego pałacu. Po raz pierwszy wzmiankowany jest w 1792 r., gdy właścicielami byli Adam i Izabela z Flemingów Czartoryscy. Na mapie Galicji Zachodniej Heldensfelda z 1801 -1804 r. miejscowość wymieniana wówczas była jako Adampoł.

W II połowie XIX w. m.in. ze względu na mało urodzajne gleby produkcja rolna zaczynała być tutaj nierentowna, dlatego August Zamoyski przystąpił do przestawienia gospodarki dóbr włodawskich na produkcję leśną. Naprzeciw drewnianej leśniczówki w 1895 r. wybudował dom gajowego. Po stronie północnej, od nie istniejącego już budynku, w 1911 r. powstał budynek murowany dla nadleśniczego zwany „nową leśniczówką”. Był to budynek o przeznaczeniu biurowo-mieszkalnym z niewielkim ogrodem, w którego północnym narożniku znajdowała się altana z żywotników. Ogród był obwiedziony od strony drogi rzędowym nasadzeniem dębu czerwonego. Przy drodze, po południowej stronie domu gajowego powstał budynek w kształcie podkowy, służący jako stajnia i wozownia. Po stronie zachodniej w nowej leśniczówce i domu gajowego w okresie międzywojennym ulokowano zabudowę gospodarczą składającą się z: elektrowni, wodociągu, warsztatów, łaźni i stajni.

W 1863 r. folwark należał do parafii rzymskokatolickiej we Włodawie, a w 1871 r. folwark Adampol wchodził w skład Dóbr Włodawskich. W 1920 r. Konstanty Zamoyski za swoją siedzibę wybrał Adampol i zamieszkał w drewnianej leśniczówce. W 1922 r. rozbudował ją o część zachodnią oraz dostosował do celów mieszkalnych część wschodnią. Prawdopodobnie z tego okresu pochodzą ślady ogrodu ozdobnego wokół leśniczówki, tzn: nasadzenia świerka srebrnego, krzewy lilaka i jaśminowca.

W 1923 r. po wykarczowaniu ponad 20 arów lasu na północny-wschód od starej leśniczówki przystąpiono do budowy zespołu pałacowego, która trwała do 1928 r.

Po 1921 r. Konstanty Zamoyski przystąpił do odbudowy folwarku. Powstały budynki: rządówka - w miejscu istniejącej przed wojną; obora murowana w miejscu obory ustawionej w kwadrat i szopy; sześciórak - w miejscu stodoły. Natomiast w północnej części folwarku powstała suszarnia chmielu i magazyny.

W latach 1923-1928 Konstanty (żyjący w latach 1894-1963, ożeniony z Natalią z Lubomirskich), wnuk Augusta z Różanki, syna Adama i Róży Zamoyskiej z Podzamcza wybudował dla Jana i Natalii Zamoyskich pałac myśliwski wg projektu Jana Koszycz-Witkiewicza.

Pałac okazał się być eklektyczną budowlą wzniesioną w duchu baroku polskiego XVII w. Obecnie oceniany jest jako najciekawsza budowla tego typu, która w okresie 20-lecia międzywojennego powstała całkowicie od nowa i która w założeniu hrabiego Konstantego miała być przedłużeniem zniszczonego pałacu w Różance.

Pałac wraz z bocznymi skrzydłami i z zabudowaniami gospodarczymi zgrupowany jest wokół czterobocznego dziedzińca. Główny budynek, z elewacją frontową zwróconą na południowy wschód, wzniesiony został na planie podłużnego prostokąta z półkolistą kolumnadą na osi fasady. Od wschodu dostawione jest pod kątem prostym skrzydło boczne na planie podłużnym z ryzalitami na osi z przodu i z tyłu. W części północnej pomiędzy skrzydłami bocznymi a budynkami gospodarczymi znajdują się wieżyczki na planie koła. Główny budynek wchodzący w skład zespołu jest parterowy, podpiwniczony, z użytkowym poddaszem i wieżami w północnych narożach. Korpus nakryty wysokim dachem dwuspadowym z lukarnami i wieżami z dachami cebulastymi. Od południowego zachodu do korpusu przylega parterowy korytarz z półkolistym ryzalitem od zewnątrz, nad którym znajduje się trakt spacerowy. Ściany zewnętrzne pałacu na niskim cokole są gładkie, zwieńczone gzymsem. Fasada pałacu jest jednokondygnacyjna, dwunastoosiowa. Pośrodku znajduje się półkolisty portyk o wysokich smukłych kolumnach, na którym wspiera się balkon. Okna rozmieszczone regularnie. Elewacja północno-zachodnia, od dziedzińca parterowa w części korpusu, z pięcioosiowym dwukondygnacyjnym ryzalitem zwieńczonym trójkątnym szczytem, flankowana piętrowymi wieżami o nieregularnie rozmieszczonych oknach.

Szczyt ryzalitu opracowany jest w następujący sposób: w prostokątnym polu środkowym ujętym pilastrami znajduje się kartusz herbowy, nad którym umieszczony został trójkątny przyczółek z gzymsem kostkowym. Partia środkowa ujęta została dwoma spływami, które zakończone są niewielkimi filarami. Dekoracja ścian i wnętrza wykonana została z elementów rzeźbiarskich przeniesionych ze zniszczonego w czasie I wojny światowej osiemnastowiecznego pałacu w Różance, dawnej siedziby linii rodu Zamoyskich z Włodawy. We wschodnim skrzydle wkomponowano trzynaście kapiteli korynckich, pochodzących z początku XVIII wieku oraz tablicę informacyjną z datą 1716. Do pałacu w Adampolu przeniesiono także kominek z 1836 oraz kilka klasycystycznych rzeźb. W skrzydle zachodnim, w kaplicy, wmontowano dwa średniowieczne witraże. W ogrodzie znajduje się także wykonana z białego marmuru osiemnastowieczna figura Najświętszej Maryi Panny Niepokalanego Poczęcia dłuta Konstantego Hegla.

Na przełomie września i października 1939 r. adampolski majątek i pałac zajmują Niemcy. Zamoyscy przenoszą się do oficyny, a w 1942 r. zostają wysiedleni. W dniach 27-30 IX 1939 r. w pałacu tym mieściła się kwatera generała dywizji Franciszka Kleeberga, dowódcy Grupy Operacyjnej "Polesie".

W czasie okupacji hitlerowskiej na terenie Adampola znajdował się obóz pracy założony przez Niemców w 1942 roku, a zlikwidowany w dniach 16-17.08.1943 r. Zgromadzonych w obozie było 600 więźniów narodowości żydowskiej. W czasie likwidacji obozu zastrzelono na miejscu wszystkich więźniów, a ich ciała zakopano w miejscach, których dotychczas jednoznacznie nie udało się zlokalizować.

Po drugiej wojnie światowej folwark został częściowo włączony do PGR Korolówka a częściowo rozparcelowany, gdzie powstały samodzielne gospodarstwa.

13 lutego 1946 r. zespół pałacowy oraz otaczający teren został przekazany dla potrzeb Sanatorium Przeciwgruźliczego. Obecnie znajduje się tam Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gruźlicy i Chorób Płuc.

O historii miejsca informuje wyłącznie jedyna tablica usytuowana nieopodal szpitala oraz obelisk upamiętniający zbrodnie hitlerowskie lat 1939 – 1944 oraz krzyż poświęcony pamięci żołnierzy AK poległym 8 maja 1944 roku.

Bez wątpienia wartość historyczna i kulturowa tej miejscowości jest niedoceniona. Z niezrozumiałych przyczyn władze gminne nie poczuwają się do posiadania tak „drogocennej perły”, a z całą pewnością zarówno wśród mieszkańców jak i przyjezdnych turystów na takie miano zasługuje.

J.Torbicz

Letnie inspiracje w Bibliotece ☺

Pierwsza połowa lipca w Bibliotece Inspiracji upłynęła na cyklu szkoleń w ramach projektu „O finansach w bibliotece”, w którym wzięło udział 20 osób, chcących poszerzyć swoją wiedzę i kompetencje w zakresie ekonomii, finansów i bankowości elektronicznej.

„O finansach w bibliotece”

Letnim popołudniem 25 lipca br. odbyło się kolejne spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki, projektu finansowanego przez Instytut Książki w Krakowie. Strategicznymi celami programu są: promocja kultury literackiej i czytelnictwa, ożywienie i integracja środowisk skupionych wokół bibliotek publicznych, zachęcenie nowych użytkowników do korzystania z bibliotek publicznych oraz inspirowanie bibliotekarzy do kreowania mody na czytanie (m.in. poprzez włączanie klubów w ogólnopolskie kampanie proczytelnicze, takie jak „Narodowe Czytanie”, bądź obchody literackich jubileuszy). Celem programu jest również popularyzacja idei DKK w środowiskach do tej pory niezaangażowanych w ruch

Spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki

W lipcowe popołudnia w bibliotece odbyły się także warsztaty śpiewu tradycyjnego prowadzone przez Pana Mariana Chyżyńskiego. Nasze „Swańki” przygotowywały się do występu na 52 Festiwal Folkloru Polskiego Sabałowe Bajania w Bukowinie Tatrzańskiej, który w tym roku odbył się w dniach 11 - 15 sierpnia.

Warsztaty śpiewu tradycyjnego

Najmłodszych użytkowników biblioteki zaprosiliśmy do kina letniego.

Dla nieco starszych zorganizowaliśmy w sierpniu, słoneczny dzień „III Turniej Fifa 18”.

III Turniej „Fifa 18”

Na zakończenie letnich inspiracji w bibliotece gościliśmy w studiu nagrań naszych młodych, zdolnych artystów: Gabrielę Tokarską i Rafała Sokołowskiego. Tym razem Gabrysia wybrała piosenkę, której autorką jest Kasia Melcher. Zapraszamy na kanał YouTube Gabrysi, gdzie można usłyszeć jej wersję piosenki:

<https://www.youtube.com/watch?v=luaDoKxGSts&feature=youtu.be>

Nagrania Gabrysi i Rafała

Letnia pogoda przysporzyła nam także wielu kłopotów. Podczas ulewnych deszczy kilkakrotnie została zalana sala wielofunkcyjna biblioteki. Ciekący dach został zabezpieczony plandeką, a w środku odbywało się osuszanie - nie tylko za pomocą misek ale przede wszystkim za pomocą specjalistycznego sprzętu. Niebawem zostanie wykonany kolejny doraźny remont pokrycia dachowego.

Sala wielofunkcyjna po zalaniu

Podsumowując letnie inspiracje w bibliotece, serdecznie zapraszam do uczestnictwa we wszelkich wydarzeniach organizowanych w naszej Książnicy. Wszelkie informacje o ofercie Biblioteki można uzyskać pod nr tel. 508 199 120, wysyłając email: biblioteka.wyryki@onet.eu, na naszej stronie internetowej: www.gbp-wyryki.cba.pl, na naszym Facebooku : <https://pl-pl.facebook.com/gbpwyryki/> oraz osobiście pod adresem: Gminna Biblioteka Publiczna, Wyryki-Połód 201, 22-205 Wyryki.

Zapraszam

Hanna Czelej

Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Wyrykach

Informacje społeczne

STERYLIZACJA PSA – JAKIE SĄ TEGO KORZYŚCI

Sterylizacja psa to zabieg chirurgiczny, którego efektem jest skuteczna i nieodwracalna bezpłodność. U suki taki zabieg polega na usunięciu narządów rodnych. Suka po zabiegu już nigdy nie zajdzie w ciążę. U psa usuwa się jądra, czego efektem jest całkowite wygaszenie popędu płciowego.

Jakie korzyści płyną z poddania zwierzęcia zabiegowi sterylizacji/ kastracji?

Korzyści z poddania zwierzęcia zabiegowi sterylizacji i kastracji jest sporo, są to przede wszystkim:

1. Zwierzę staje się bezpłodne. Wysterylizowana suka nie zajdzie już w ciążę, co dla wielu właścicieli tych zwierząt jest już dużym udogodnieniem (u przeciętnej suki ruja pojawia się dwa razy do roku. Matka w jednym miocie może mieć od 8-11 młodych, co rocznie daje około 20 szczeniąt).
2. Suka po zabiegu nie ma już ciecarki. Nie występują u niej typowe dla tego okresu symptomy, takie jak: znakowanie terenu (częste oddawanie moczu w okresie ruji), niepokój i próby ucieczki w poszukiwaniu samca.
3. Zabieg wyklucza występowanie ciąży urojonych, które zdarzają się, gdy nie dochodzi do krycia.
4. Pies lub suka poddana zabiegowi kastracji znacznie się wycisza, chętniej pozostając w gospodarstwie domowym (zwierzęta często rezygnują z włóczęgostwa).
5. Sterylizacja suki zapobiega wielu groźnym chorobom, takim jak: powikłaniom związanym z ciążą i porodem, chroni przed endometriozą, ropomaciczem, nowotworami narządów rodnych czy gruczolu mlekowego.
6. Przeprowadzenie zabiegu sterylizacji/ kastracji znacznie wydłuża psie życie (zmniejsza zachorowalność na różnego rodzaju choroby, minimalizuje zagrożenia wynikające z zachowań płciowych).

Jaki jest koszt zabiegu sterylizacji?

Sterylizacja jest zabiegiem chirurgicznym. Zwierzę poddawane zabiegowi sterylizacji musi być poddane narkozie.

Często w dużych klinikach weterynaryjnych, zanim zwierzę trafi na stół operacyjny, zostaje wcześniej poddane rutynowym badaniom, których celem jest sprawdzenie aktualnej kondycji fizycznej psa.

Dlatego też cena za wykonanie zabiegu sterylizacji jest zależna nie tylko od przeprowadzenia samej sterylizacji, ale również od działań okołozabiegowych. Średnio przyjmuje się że koszt zabiegu sterylizacji psa sięga kwoty rzędu 200-300 zł. (wycena uzależniona jest od wagi ciała psa).

Czy można ubiegać się o wsparcie finansowe zabiegu sterylizacji psa?

Tak. Można korzystać z tego typu usług. W Polsce istnieją programy w ramach których można skorzystać z dofinansowania zabiegu sterylizacji czy kastracji psa, czyniąc sam zabieg sporo tańszym.

Jednym z takich programów jest **AKCJA STERYLIZACJI 2018**

Program Akcji sterylizacji kierowany jest do właścicieli zwierząt domowych, w szczególności psów i kotów którzy w ramach akcji mogą poddać swojego pupila zabiegowi sterylizacji.

Szczegóły akcji dostępne są na stronie:
<http://akcjasterylizacji.pl/>

Założenia programu realizuje Przychodnia Weterynaryjna CAVIA we Włodawie. Tam też można uzyskać szczegóły na temat samego zabiegu i jego kosztów.

Kontakt:

Przychodnia Weterynaryjna CAVIA
Włodawa 22-200
Chełmska 19b
Tel: 500 021 746

Ewa Jabłońska
Kynopsycholog,
Biegły sądowy w dziedzinie Kynologii

Tradycyjne pieśni Polesia na Festiwalu Folkloru Polskiego w Bukowinie Tatrzańskiej

Kiedy w Wyrykach trwał Jarmark Leśny, a w Lubieniu odbywał się parafialny odpust zespół śpiewaczy Swańki z Wyryk reprezentował nasz region na 52 Festiwalu Folkloru Polskiego Sabalowe Bajania w Bukowinie Tatrzańskiej, który w tym roku odbywał się od 11 do 15 sierpnia.

Wyjazd na Festiwal do Bukowiny Tatrzańskiej był możliwy dzięki wsparciu jakie zespół otrzymał od Starostwa Powiatowego we Włodawie.

Sabalowe Bajania to Ogólnopolski Konkurs Gawędziarzy, Instrumentalistów, Śpiewaków, Drużbów i Starostów Weselnych, w którym zespół z Wyryk brał udział jako jedyny z powiatu i jeden z trzech z Lubelszczyzny prezentując cztery pieśni tzw. swańki, będące jednym z najbardziej charakterystycznych elementów folkloru powiatu włodawskiego, a od których nazwę zaczerpnął zespół śpiewaczy z Wyryk. Poziom występu okazał się być na tyle dobry, że zespół w konkursie śpiewu grupowego zdobył wysokie II miejsce.

A swańką nazywano niegdyś niezamężną młodą dziewczynę - pannę na wydaniu, będącą w wieku 16 – 17 lat. Swańki jako pieśni to te, których przewodnim tematem jest miłość, młodość, ślub czy wesele. Pieśni te śpiewano od połowy postu do Wielkiego Czwartku i choć post na wsi był zazwyczaj srogi i wstrzemięźliwy to w Wyrykach rozbrzmiewał swańkami młodych panien i kawalerów, tuż po Wielkanocy oczekujących ślubu, wesela albo też swatania. Cechą charakterystyczną swańek śpiewanych przez zespół z Wyryk są pośrednie

powtórzenia wersów lub ich fragmentów np. hejże hejże mocny Boże..., oj rano raneńko itp. Niektóre zwroty i określenia zawarte w pieśniach zawierają cechy gwary charakterystyczne dla regionu np. oczeret - tzn. tatarak, raneńko, złociusia itp. Swańki najczęściej opowiadały historie prawdziwe, gdyż pieśni te były sposobem porozumiewania się i wyrażania tego, co było najważniejsze w danym momencie życia bohaterów.

Panie z zespołu Swańki z Wyryk są nieco starsze niż niezamężne 16-17 latki, jednak nazwą zespołu i swoim repertuarem zwracają uwagę na te piękne i niepowtarzalne pieśni Polesia. Występują w strojach ludowych chłopskich, w typowych dla tej wsi zestawieniach kolorystycznych: różnych odcieniach brązu, zieleni, granatu, czerni i popielu, ze sporadycznym wtrąceniem odcieni pomarańczowych, niebieskich czy czerwono – bordowych. Charakterystyczną cechą stroju są tzw. perebory – elementy haftu tkackiego umieszczonego na rękawach i ramionach koszul.

Zespół śpiewaczy z Wyryk występując na scenach ogólnopolskich festiwali stał się nie tylko reprezentantem Wyryk ale także powiatu i województwa. Docenianym nie tylko za jakość śpiewu, ale także autentyczność w przekazie i bardzo pozytywny wizerunek.

J. Torbicz

Swańki z Wyryk w towarzystwie jurorów i organizatorów Festiwalu

WOLNOŚĆ WYBORÓW I WOLNOŚĆ W WYBORZE

„Wójt Gminy na miarę XXI wieku”

W Polsce jest ich ok 2,5 tys. wybieranych w wyborach samorządowych odbywających się co 4, a według obecnie wprowadzonych przez ustawodawcę zmian co 5 lat – wójtowie gmin, bo o nich mowa znani są zdecydowanie szerzej mieszkańcom mniejszych gmin i ośrodków, aniżeli gminom chociażby miejskim.

To właśnie ich wybór wywołuje u mieszkańców największe emocje, bo jak powszechnie w społeczeństwie wiadomo wójt dużo może i zwłaszcza w gminach wiejskich utarło się, że lepiej z wójtem żyć dobrze niż mieć z nim na przysłowiowym pieńku.

Przyjrzyjmy się rysowi historycznemu postaci wójta, aby lepiej zrozumieć jego funkcje w dzisiejszym systemie sprawowania władzy w Polsce.

Wójt (niem. Vogt, Voigt i Fauth, łac. advocatus) – urzędnik administracji lokalnej. W okresie lokacji miast wójt był to dziedziczny urzędnik, stojący na czele miasta lub osady miejskiej lokowanej na prawie niemieckim. Był on lennikiem pana miasta, zobowiązanym do konnej służby wojskowej i miał liczne dochodowe przywileje, między innymi: 1/6 czynszów, 1/3 kar sądowych, liczne parcele w mieście. Zasiadał ponadto w ławie miejskiej i miał prawo posiadania jatek. Na Warmii wójt krajowy był najwyższym urzędnikiem, wykonującym władzę świecką zabronioną władzy kościelnej prawem kanonicznym. W późniejszym okresie powstawania rad miejskich, urząd wójta wykupywało miasto. W XIX wieku i do roku 1950 wójt był urzędnikiem pełniącym funkcje wykonawcze w gminie, a od roku 1990 do roku 2002 wójt był wybieranym przez radę przewodniczącym zarządu gminy i kierownikiem urzędu gminy.

A jak wygląda to dziś?

Obecnie w samorządzie wójt pełni funkcję organu wykonawczego gminy obok burmistrza prezydenta miasta, wykonuje uchwał rady gminy i zadania gminy określone przepisami prawa.

Do zadań wójta należy w szczególności:

- przygotowywanie projektów uchwał rady gminy
- określanie sposobu wykonywania uchwał
- gospodarowanie mieniem komunalnym
- wykonywanie budżetu
- zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

Wójt jest funkcjonariuszem publicznym, wybieranym od 2002 roku w wyborach powszechnych, jego kadencja rozpoczyna się w dniu rozpoczęcia kadencji rady gminy i upływa z dniem objęcia obowiązków przez nowo wybranego wójta. Jeżeli w wyborach brał udział jeden kandydat na wójta i nie zdobył on więcej niż połowy głosów, wyboru wójta dokonuje rada gminy większością bezwzględną w obecności przynajmniej połowy radnych.

Podobnie postępuje się w razie braku kandydatów.

Funkcjonariusza publicznego – wójta można odwołać poprzez referendum lokalne w trakcie trwania kadencji, do zarządzenia którego potrzebny jest wniosek co najmniej 10% wyborców. Referendum jest ważne, gdy udział w nim weźmie nie mniej niż 3/5 liczby biorących udział w wyborze odwoływanego wójta.

Jaki jednak powinien być wójt na miarę XXI wieku?

Z pewnością powinna być to osoba kompetentna mająca doświadczenie w pracy z ludźmi, spotykająca się na co dzień z problemami mieszkańców gminy. Osobę taką cechować powinna empatia z jednej strony, a z drugiej stanowczość w podejmowaniu niekiedy trudnych i wymagających wielu poświęceń decyzji. Wójt Gminy XXI wieku powinien mieć daleko perspektywiczny i realny plan na gminę. Na początku każdej kadencji plan taki powinien być szeroko skonsultowany z mieszkańcami, ponieważ to mieszkańcy są największą wartością gminy.

Działania wójta z kolei powinny być jawne i przejrzyste. Jak pokazuje przykład wielu gmin w naszym kraju, niekoniecznie zbyt zamożnych, oddając samorząd w ręce mieszkańców można dokonać naprawdę wielu wspianiałych rzeczy.

Warto zatem w dniach zbliżających się wyborów usiąść w gronie rodziny, bliższych i dalszych znajomych przy niedzielnym obiedzie bądź wieczornej kolacji i zastanowić się czy oby w Naszej Gminie nie nadszedł czas na zmianę i 21 października dokonać wyboru odpowiedniej osoby na miarę wójta XXI wieku.

Władysław Kapica Jr.

okiem radnego

Drodzy Czytelnicy!

Na łamach niniejszego czasopisma przyszedł czas na deklarację. W wyborach samorządowych, które zaplanowane są na 21 października będę kandydował na stanowisko Wójta Gminy Wyrki.

Wiem, że dywagacje na temat mojej kandydatury trwały już od dłuższego czasu. Wiem też, że w różnych środowiskach i okolicznościach ocenia się moją osobę pozytywnie lub krytycznie, bo przecież każdy ma prawo do wyrażania własnego zdania.

Jedno mogę zagwarantować już teraz. Pełniąc obowiązki Wójta dołożę wszelkich starań, by nasza wspólnota gminna była postrzegana jako ta, która pod wodzą nowego lidera rozwija się i wzrasta. Mój pomysł na zarządzanie gminą jest zupełnie inny niż ten, który obserwujemy już od 12 lat. Wkrótce spotkam się z Państwem w Waszych miejscowościach by szerzej opowiedzieć o moim pomysle działań skierowanych do mieszkańców, instytucji podległych i sposobu funkcjonowania samego urzędu.

Tymczasem, jeszcze jako radny rady gminy chcę przedstawić Państwu kilka ważnych spraw dotyczących życia codziennego mieszkańców Naszej Gminy.

Czysta woda dla wszystkich

Dostarczanie mieszkańcom wody pitnej odpowiedniej jakości jest podstawowym zadaniem każdego urzędu gminy i każdego wójta, a wieloletnie zaniedbania w tym zakresie są dowodem traktowania praw i potrzeb mieszkańców jako niegodnych uwagi.

Przygotowana przeze mnie uchwała w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na dofinansowanie kosztów budowy indywidualnych ujęć wody na terenie Gminy Wyrki, została podjęta podczas ostatniej sesji rady gminy i jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców. Jest propozycją wsparcia skierowaną głównie do mieszkańców domów w Suchawie i Adampolu mającą zachęcić do budowy ujęć i czerpania z nich czystej wody pitnej.

Podczas dyskusji jaka zrodziła się na ostatniej sesji Rady Gminy Wyrki zupełnie niezrozumiałe były dla mnie liczne uwagi i niekończące się wnioski radnego Błaszczuka i obecnego wójta (obaj są mieszkańcami Adampola!), którzy za wszelką cenę starali się doprowadzić do tego, abym wycofał uchwałę z porządku obrad. Czyżby własne cele polityczne stawiali nad dobrem mieszkańców?

Bardzo się cieszę, że ostatecznie udało mi się przekonać wszystkich radnych do konieczności przyjęcia uchwały już teraz, ponieważ dzięki tej

decyzji już w przyszłym roku mieszkańcy mający problemy z dostępem do czystej wody i nie mający możliwości podłączenia do wodociągu będą mogli składać w naszym urzędzie wnioski o dofinansowanie do budowy studni głębinowych.

Inną istotną sprawą od wielu miesięcy zgłaszaną i niezrealizowaną przez urząd gminy są okresowe silne zanieczyszczenia wody z gminnego wodociągu.

Za kuriozalne uważam sytuację, że w XXI wieku mieszkańcy nie mają zapewnionego dostępu do czystej wody nie tylko do picia ale również do wykonywania czynności gospodarczych.

Uważam, że kwestia wody, w tym prawidłowego eksploatacji sieci wodociągowej i umożliwienie dostępu do czystej wody tym, którzy nie korzystają z gminnego wodociągu, to w dzisiejszych czasach podstawa dbałości o potrzeby mieszkańców.

Opisane przeze mnie problemowe sytuacje wymagają zdecydowanych działań, zaś zaproponowana uchwała to krok w kierunku uwzględnienia podstawowych potrzeb mieszkańców, w tym dostępu do czystej wody w naszej gminie.

Wsparcie dla mieszkańców

Na ostatniej sesji, która odbyła się 30 sierpnia obok decyzji o dofinansowaniu do budowy studni, które prawdopodobnie zostanie uruchomione w przyszłym roku, radni podjęli decyzję o przesunięciu 140 tys. zł. na projekt dotyczący montażu instalacji solarnych u mieszkańców naszej gminy (na podatek VAT).

Decyzją rady do budżetu zostały wprowadzone również dotacje dla OSP w Wyrkach i Zahajkach z przeznaczeniem na wkład własny do projektu "Wzmocnienie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych w ratowaniu ofiar wypadków na drogach województwa lubelskiego i obwodu wołyńskiego"

O drogach i perspektywie rozwoju

Jak wszyscy wiemy stan większości dróg w gminie Wyrki pozostawia wiele do życzenia.

W ostatnich latach przeprowadzono jedynie remont drogi w Adampolu oraz skrzyżowania w Lipówce. W ramach scaleń zostały utwardzone drogi gruntowe w Lipówce i Krzywowierzbie, jest szansa, że podobnie stanie się wkrótce w Kaplonosach, które są następne w kolejce do scaleń (wszystko zależy od wyniku kolejnego naboru wniosków).

Doskonałą okazją do pozyskania nawet do 80 % dofinansowania do budowy dróg jest Rządowy Program na Rzecz Rozwoju oraz Konkurencyjności Regionów, którego celem jest wsparcie lokalnej infrastruktury drogowej, a z którego z powodzeniem skorzystały m.in. gminy Hańsk i Kodeń znajdując się wśród 30 gmin województwa lubelskiego objętych dofinansowaniem.

Uważam, że pozyskiwanie środków zewnętrznych to dziś podstawa funkcjonowania samorządu. Te samorządy, które to potrafią

Czas na ..... seniora

Liczba seniorów nie tylko w naszej gminie znacznie przekracza liczbę młodzieży i dzieci.

O ile młodzi znajdują sobie różne formy aktywności, to osoby starsze zazwyczaj spędzają czas wolny w domach.

Niedawno rozdysponowana została wśród mieszkańców kilku miejscowości ankieta dotycząca potrzeb osób starszych. Jej zadaniem było poznanie rodzaju aktywności seniorów i preferencji na temat form spędzania wolnego czasu. Bardzo dziękuję tym z Państwa, którzy zdecydowali się na jej wypełnienie. Wyniki ankiety są dla mnie bardzo ważne i w przyszłości posłużą do planowania konkretnych działań.

Uważam, że działania ukierunkowane na potrzeby osób starszych, szczególnie tych, które nie są już aktywne zawodowo, to bardzo ważny kierunek.

oraz na zakup i dostosowanie pojazdu na potrzeby lekkiego wozu bojowego dla OSP Wyrki.

Decyzją rady udzieliłiśmy również pomocy rzeczowej powiatowi włodawskiemu w postaci przygotowania dokumentacji technicznej niezbędnej do wykonania parkingu przy cmentarzu w Lubieniu oraz chodnika w Zahajkach.

Zadania te będą realizowane już w przyszłym roku przy znacznym wkładzie finansowych Starostwa Powiatowego. Bardzo się cieszę na realizację tych zadań, bowiem wiem, że wynikają one z bardzo istotnych potrzeb naszej gminnej wspólnoty.

rozwijają się dynamicznie. Niestety w naszej gminie od wielu miesięcy nie ma nawet pracownika do spraw pozyskiwania środków zewnętrznych.

Nie ma osoby, która mogłaby monitorować bieżące możliwości gminy nie tylko na realizację dużych zadań, ale nawet tych o skromniejszym budżecie. Nie ma więc jednocześnie osoby do pomocy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych dla stowarzyszeń działających na terenie gminy, inna sprawa, że Klub Sportowy Agros Suchawa, czy Stowarzyszenie Koalicja Kulturalna z Wyrk radzą sobie doskonale i bez tego, ale co z pozostałymi grupami osób aktywnych społecznie, które chcą coś zrobić dla lokalnej społeczności?

Myszę, że wiele aktywnych osób i organizacji skorzystałoby ze wsparcia jakie może udzielić im gminny ekspert, doradca, który pomoże napisać projekt czy znaleźć źródło finansowania adekwatne do pomysłu. Jednak na początek trzeba zmienić sposób zarządzania Naszą Gminą...

Uważam, że Gmina Wyrki musi zadbać o to, aby jej mieszkańcy dążyli do rozwoju różnych umiejętności i podejmowania aktywności bez względu na wiek. Jest to możliwe. Posłużę się tutaj przykładem gminy Kodeń.

Projekt "Kluby Seniora w gminie Kodeń" otrzymał dofinansowanie ze środków unijnych. Wartość projektu wyniosła 700 tys. zł a dofinansowanie zewnętrzne wyniosło aż 630 tys. zł (90% kosztów całego zadania!), wkład własny (czyli pozostałe 10% kosztów) stanowią jedynie koszty eksploatacji miejsca spotkań uczestników. W ramach projektu zorganizowane zostaną zajęcia kulinarne, artystyczne, wokalne, rękodzielnicze, fotograficzne, spotkania integracyjne, wyjazdy na basen i do teatru, a świetlice wiejskie zostaną wyposażone w sprzęt AGD i RTV. Można...?

Uważam, że mieszkańcy Naszej Gminy też zasługują na to, co sprawi im radość...

Czyste powietrze, wymiana pieca i docieplenie domu z rządowym wsparciem.

Jeszcze w tym roku ruszy rządowy program "Czyste powietrze". Realizacja programu zaczyna się jesienią 2018 roku, a potrwać ma do roku 2029. Budżet rządowego programu to 103 mld zł., z czego 63,3 mld zł obejmą dotacje, a 39,7 mld zł zwrotne pożyczki.

Fundusze z programu będzie można otrzymać przede wszystkim na termomodernizację i wymianę źródeł ciepła. Wysokość dofinansowania w przypadku dotacji wahać się będzie od 40 do 90 proc. kosztów kwalifikowanych inwestycji, w zależności od dochodu na osobę w gospodarstwie domowym.

Właściciele domów z najniższymi dochodami dostaną do 90% dofinansowania na realizację przedsięwzięć finansowanych w ramach programu. Maksymalne koszty kwalifikowane przewidziane do wsparcia dotacyjnego wynoszą 53 tys. zł.

Z rządowych wyliczeń wynika, że wsparcie może otrzymać aż 3 mln domów w Polsce. Już dziś zapraszam na spotkania informacyjne, które odbywać się będą również w naszej gminie. W trakcie szkoleń mieszkańcy poznają szczegółowe zasady i kryteria programu.

Na zakończenie

Najbliższy czas pokaże do jakich zmian dojrzeliśmy jako społeczeństwo.

Jako kandydat na nowego Wójta Gminy Wyrki jestem ciekaw, czy wybieriecie Państwo stagnację, czy rozwój.

Jeszcze raz wszystkich zapraszam do aktywnego udziału w najbliższych wyborach samorządowych, które zaplanowane są na 21 października.

Liczę na taką decyzję, która pozwoli, będziecie w przyszłości, o tym co dzieje się w naszej gminnej społeczności czytali w Wyruckich Wieściach np. w rubryce pt. „Okiem wójta”.

**Z wyrazami szacunku
Miroslaw Torbicz**

Do Redakcji czasopisma Wyruckie Wieści wpłynął wniosek z dnia 20.06.2018r. Radnego Rady Gminy Wyrki Bernarda Błaszczuka oraz Radnej Rady Gminy Wyrki Agnieszki Siwiec o sprostowanie do artykułu pt. Fundusz sołecki zamieszczonego w Nr 2 (12) poniższej treści:

cyt. „**Radny Bernard Błaszczuk** – wstrzymanie się od głosowania podczas przyjęcia uchwały funduszu sołeckiego uważam za własny wewnętrzny dobry wybór, ponieważ Gminę Wyrki po prostu na to nie stać. Są miejscowości, w których nie ma wodociągu, a okres letni to obraz wyschniętych studni, dużo do życzenia mamy w odniesieniu do dróg gminnych gdzie część mieszkańców w okresie jesienno – zimowym nie może dojechać do swoich domów. Analizując lata wcześniejsze oraz sposób wydatkowania funduszu na wyposażenie świetlic itp., przy jednoczesnym problemie mieszkańców gminy innych miejscowości. Uważam, że fundusz sołecki nie daje równych szans dla całej gminy, chociaż w sensie działania jest demokratycznym sposobem wydatkowania środków przez poszczególne sołectwa, podjąłem więc decyzję o wstrzymaniu się od głosowania.

Nie miało to nic wspólnego z niewiedzą o funkcjonowaniu samorządu terytorialnego, nie wyobrażam sobie tym samym organizacji imprez integracyjnych ze środków

przeznaczonych na fundusz sołecki przy jednoczesnym zapotrzebowaniu innych miejscowości w podstawowe potrzeby.

Radna Agnieszka Siwiec – uważam że w obecnej dobie najbardziej racjonalnym wydatkowaniem środków z budżetu jest najpierw podjęcie próby w celu ich pomnożenia poprzez realizację projektów unijnych. Podzielam również zdanie **Radnego Bernarda Błaszczuka** odnośnie nierównych szans poszczególnych sołectw. Są przecież w gminie sołectwa, które nawet nie mają świetlic, nie mówiąc o stanie dróg gminnych, dlatego uważam że realizacja funduszu sołeckiego w obecnych czasach może jeszcze bardziej poróżnić mieszkańców Gminy Wyrki. W ostateczności jest to dobry sposób na wydanie środków przez sołectwa ale tylko wtedy, kiedy gminę na to stać. Moja decyzja nie miała nic wspólnego z niewiedzą, jak to określił radny, odnośnie zasad funkcjonowania samorządu gminnego.”

Porady, przepisy, ogłoszenia

“PAN POMIDOR WLAZŁ NA TYCZKĘ I PRZEDRZEŻNIAŁ OGRODNICZKĘ...”

Pewnie większość z Czytelników zna wierszyk Jana Brzechwy pt. „Pan Pomidor” i wie dlaczego pomidor stał się czerwony. Tym, którzy nie wiedzą przypomnę, że pomidor zrobił się czerwony ze wstydu...

A w rzeczywistości za czerwień pomidora odpowiada obecny w nim barwnik – likopen. Spróbujmy też odpowiedzieć sobie na jeszcze jedno pytanie....

Czym tak naprawdę jest pomidor – warzywem czy owocem?

Utarte zwyczaje i terminologia spożywcza określają, że pomidor jest warzywem, bo w końcu robimy z jego wykorzystaniem sałatki albo surówki, a nie kompoty. Zjadacze pomidorów w tej postaci nie mają jednak racji, bowiem botanicy zaliczają pomidora do owoców, a dokładniej wielonasienną, mięsistą jagodą, która swój początek ma w kwiecie. Według botaników warzywem jest wszystko to, co pochodzi z liści, łodygi lub korzenia. Bez względu na to, czy uważamy go za owoc czy warzywo – najważniejsze jest to, że jest bardzo smaczny i zdrowy.

Skąd wziął się pomidor?

Pomidor nie jest rośliną europejską, pochodzi z Ameryki Południowej. Przywieźli go do Europy konkwistadorzy (czyli ci, którzy jako pierwsi postawili stopę na nowo odkrytych lądach). Nie jedli ich a wykorzystywali jako rośliny ozdobne. Pewnie dlatego nie odważyli się ich spróbować owoców bo najpierw skosztowali jak smakują liście. A to właśnie w liściach i łodygach znajduje się solanina, substancja o niezbyt przyjemnym zapachu, która powoduje silne zaburzenia żołądkowe i jelitowe.

Dlatego pomidora w kuchni zaczęto używać dopiero w XVII-XIX wieku.

Pomidorami możemy zajadać się do woli, nawet od nadmiaru spożycia pomidorów otyłość nam nie grozi.

Składają się one bowiem głównie z wody (94%), a wartość kaloryczna to zaledwie 20 kcal na 100 gramów.

Znajdziemy w nich wartościowe witaminy: C, E, K, PP, i witaminy z grupy B oraz wiele minerałów – bardzo dużo potasu, wapń, fosfor, sód i żelazo. W pomidorach jest obecny wspomniany wcześniej likopen, czyli przeciwutleniacz, który chroni nas przed licznymi chorobami układu krwionośnego i nowotworami. Likopen łatwo rozpuszcza się w tłuszczach i najlepiej jest przyswajalny przez człowieka w postaci przetworzonej, np. po podgrzaniu z oliwą.

Dobroczynne działanie pomidora i jego przetworów jest widoczne w ochronie komórek przed uszkodzeniem. Obniża ryzyko zachorowania na raka prostaty, płuc, piersi, układu pokarmowego, białaczkę, zwiększa zdolność skóry do ochrony przed światłem ultrafioletowym, chroni oczy przed degeneracją plamki żółtej, pomagają osobom starszym zachować aktywność i dobrą kondycję. Stosowany jest w przemyśle kosmetycznym bo ma właściwości nawilżające, rozjaśniające, spowalniające procesy starzenia skóry, a także leczące wypryski młodzieńcze.

Jest bardzo wiele odmian pomidorów. Różnią się one wielkością, kształtem, kolorem i smakiem. Są pomidory zwyczajne (okrągłe i czerwone), są malinowe, pomarańczowe lub żółte koktajlowe, pomidory śliwkowe (najlepsze na przetwory), paprykowe o specyficznym wydłużonym kształcie, bardzo słodkie pomidory czekoladowe, które posiadają najwięcej przeciwutleniaczy. Za najzdrowsze uważa się pomidory czarne, ale nie jest to odmiana naturalna.

Warto pamiętać, że pomidory źle znoszą zimno. Temperatura przechowywania poniżej 7°C sprawia, że tracą one część swoich wartości odżywczych, smak oraz kolor, a na dodatek szybciej się psują. Dlatego lepiej trzymać je poza lodówką ale w chłodnym miejscu.

Zadbajmy więc, aby na naszym talerzu nie zabrakło pomidorów, a za Kabaretem Starszych Panów zaśpiewajmy i pamiętajmy....

*„Minął sierpień, minął wrzesień, znów październik i ta jesień rozpostarła melancholii mglisty woal.
Nie żałuję letnich dzionków, róż, poziomek i skowronków
lecz jednego, jedyne jest mi żal ...
To cóż, że jeść ja będę zupy i tomaty gdy pomnę wciąż
wasz świeży miąższ w te witaminy przebogaty...
Addio pomidory, addio utracone
Przez długie, złe miesiące wasz zapach będę czuł”*

Aniela Leszczyńska
z Lubienia

SMAKI LATA ZAMKNIĘTE W SŁOIKACH

SOS POMIDOROWY

Składniki: 2 kg pomidorów, 1 duża biała cebula, 4 duże ząbki czosnku, 1 mała papryczka chili (dla tych którzy lubią ostrość), 5 łyżek octu jabłkowego, 2 łyżki cukru, 3 łyżki oleju, sól i pieprz do smaku.

Wykonanie: Pomidory sparzyć, obrać ze skórki, usunąć gniazda nasienne, pokroić na małe kawałki. Cebule podsmażyć na oleju, pod koniec dodać posiekany drobno czosnek. Do garnka włożyć pokrojone pomidory, przysmażoną cebulę z czosnkiem i resztę składników. Doprawić solą i pieprzem. Gotować 10 minut. Po tym czasie lekko przestudzić, zmiksować na gładką masę. Gotować jeszcze około 40 minut aby sos zgęstniał. Można spożywać od razu lub przelać do wyparzonych słoików i pasteryzować 20 minut. Sos doskonale nadaje się do pizzy, makaronu, pieczeni czy gulaszu lub jako ketchup.

SALATKA Z FASOLKĄ SZPARAGOWĄ

Składniki: 1 kg fasolki szparagowej pokroić na długość 2 cm, i ugotować; 200 gr cebuli pokroić w kostkę, zeszklić na oleju; 200 gr marchwi zetrzeć na tarce do jarzyn, dodać do cebuli, razem dusić, dodając 1 mały koncentrat pomidorowy, 1 łyżkę octu, 1 łyżkę soli i 1 łyżkę cukru.

Wykonanie: Wszystko razem wymieszać, włożyć do słoików, pasteryzować około 20 minut.

SALATKA JARZYNOWA

Składniki: po 1 kg czerwonej papryki, marchewki, cebuli, ogórków, jabłek i białej kapusty; 10 łyżek cukru, ½ szkl octu, ½ szkl oleju, 1 łyżka soli, pieprz.

Wykonanie: Marchewkę i jabłka ścieramy na tarce, cebulę i nieobrane ogórki kroimy w talarki, paprykę w paski, a kapustę szatkujemy. Do warzyw dodajemy cukier, sól, ocet i olej i wszystko mieszamy. Doprawiamy pieprzem i odstawiamy aż warzywa puszczą sok. Sałatkę wkładamy do słoików i pasteryzujemy około 20 minut.

LECZO

Składniki: 2 kg cukinii lub kabaczka, 4 pomidory, 2 zielone papryki, 1 duża cebula, 2 ząbki czosnku, sól, pieprz, cukier.

Wykonanie: Cukinię oczyścić, pokroić w grubą kostkę, posypać solą i odstawić na 30 minut. Cebulę posiekać w kostkę, podsmażyć w garnku na 2 łyżkach oleju, dodać posiekany czosnek. Paprykę pokroić w grubszą kostkę, dodać do cebuli, dusić razem ok 15 minut. Gdy papryka w garnku zmięknie, odcisnąć sok z cukinii, wrzucić ją do garnka i gotować bez przykrycia 20 minut. Następnie dodać obrane ze skóry, pokrojone w ósemki pomidory. Całość dusić, aż wyparuje nadmiar wody, przyprawić do smaku solą, cukrem i pieprzem. W takiej formie gorące leczy można wkładać do słoików, odwrócić do góry dnem, otulić ręcznikiem i przechowywać bez konieczności pasteryzowania. Można też wymieszać z podsmażoną kiełbaską, bądź mięsem i spożywać bezpośrednio po przygotowaniu na przykład z ryżem lub makaronem.

Przepisami na smaki lata dzieliły się czytelniczki
Wyruckich Wieści.

Chcesz podzielić się swoimi ulubionymi smakami?
Napisz do nas: wyruckiewiesci@wp.pl

Humor

☺
 - Pierwszy dzień w szkole.
 - Pani na lekcji prosi żeby dzieci napisały na kartce swoje przygody z wakacji.
 - Zasmucony Jasio wstaje i pyta ...
 - Czy to oznacza że nie śledziła Pani moich wpisów na facebook-u ????

☺
 Przyjeżdża facet złotym mercedesem na ryby.
 Jest cały w złotych łańcuchach, wyciąga złotą wędkę ze złotą żyłką i idzie łowić ryby. Po jakimś czasie łapie złotą rybkę. Patrzy na nią i już ma ją wyrzucić do wody, gdy rybka woła...
 - Hej, rybaku, a trzy życzenia???
 - No dobra - odpowiada wędkarz - Co chcesz?

☺
 Wchodzi blondynka do windy, wraz z nią facet i pyta:
 - Na drugie...?
 - Agnieszka

☺
 Mąż pyta blondynkę
 - Dlaczego nosisz skarpetki jedną inną drugą inną.
 Blondynka na to:
 - A widzisz też się zastanawiałam co to za skarpetki, ale najlepsze jest to że w szafie mam drugą taką samą parę.

☺
 Przychodzi do klasy nowa nauczycielka, na zastępstwo .
 Pyta się dzieci czy mają jakichś przodków.
 Zgłasza się Zosia i mówi : - Ja mam babcię .
 Zgłasza się Kuba : - Ja mam babcię i dziadka .
 Zgłasza się Jasiu : - Ja mam pra-pra-pra-pra babcię .
 -Oj... Jasiu nieładnie tak kłamać. to chyba niemożliwe - mówi nauczycielka .
 A Jasiu na to : - Dla-dla-dla-czego?

Wydawca:
 Stowarzyszenie Aktywności Obywatelskiej "Koalicja Kulturalna" w Wyrkach
 Wyrki - Adampol 95
 22-205 Wyrki
 email: wyruckiewiesci@wp.pl
www.wyrki.com.pl

Zespół redakcyjny:
 Justyna Torbicz - redaktor naczelna
 Marek Majewski
 Emilia Kwiecień
 Mirosław Torbicz
 Marek Niedzielak

Copyright© "Wyruckie Wieści".

Wszystkie teksty zamieszczone w Wyruckich Wieściach mogą być cytowane i przedrukowywane wyłącznie po uzyskaniu pisemnej zgody redakcji, pod warunkiem podania źródła i przekazania redakcji egzemplarza publikacji z cytowanym tekstem.

Numer 3(13), Wyrki wrzesień 2018r. Nakład: 500 egz.
 EGZEMPLARZ BEZPŁATNY